

УДК 81'1

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ МОДЕЛІ ОНОМАСТИЧНОГО РЯДУ У ТВОРЧОСТІ ПАНАСА МИРНОГО

Гоголенко О.П., Дзинглюк О.С.
Одеський національний морський університет

У статті «Структурно-семантичні моделі ономастичного ряду у творчості Панаса Мирного» розглянуто ономастичну систему прозових творів Панаса Мирного. Схарактеризовано структурно-семантичні моделі, визначено особливості функціонування та з'ясовано стилістичну роль онімів. Власні назви у творах П. Мирного репрезентують індивідуальний неповторний стиль письменника. Вони виступають яскравими та активними показниками специфіки його «онімного письма», створюють барвистий онімний простір творів. Проведений аналіз доводить, що вживання тих чи інших онімів передусім залежить від змісту та тематики кожного твору автора, що й зумовлює функціонування певної ономастичної лексики, організацію особливостей онімного простору, який притаманний тільки певному твору.

Ключові слова: оніми, функціонування, структурно-семантичні моделі, стилістична роль, семантика.

Постановка проблеми. Оніми художнього тексту – це особлива філологічна проблема, оскільки в літературному творі власне ім'я функціонує як важливий та органічний елемент його стилістичної системи, виконуючи активну роль у створенні загальної образності твору. У сучасній лінгвістиці для визначення всієї сукупності власних назв (онімів) В. Топоров та О. Суперанська вживають термін «ономастичний простір». На думку О. Суперанської, ономастичний простір – це комплекс власних назв (ВН) усіх типів, що використовує певний народ у певний час на певній території, це своєрідний конструкт, який дослідником уводиться для більш ретельного опису окремих ономастичних систем. У межах ономастичного простору можна виділити певний ономастичний ряд – на сьогодні недостатньо досліджена галузь ономастики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ономастика має довгу історію. Імена розглядалися в роботах учених-філологів у найрізноманітніших аспектах, і результати виконаної роботи у вигляді монографій, статей, наукових доповідей представляють значний внесок у розвиток філологічної науки в цілому. Останнім часом помітно активізувалося вивчення онімів у творах таких письменників, як Т.Г. Шевченко, І.Я. Франко, М.М. Коцюбинський, Л. Українка, П.А. Загребельний, О.Т. Гончар, Г.М. Тютюнник, Л.В. Костенко, В.К. Винниченко та інших. Літературно-художня антропонімія в останні десятиліття стала дуже

популярною і розмаїто досліджується у працях М.С. Альтмана, Л.О. Белея, С.І. Зініна, Ю.О. Карпенка, Л.І. Колоколової, В.М. Калінкіна, Л.Т. Масенко, В.М. Михайлова, О.І. Фоянкової та багатьох інших вчених, які розкрили чимало загальних закономірностей, багатогранність і вагомість функціонування онімів у художньому тексті.

У межах ономастичного простору можна виділити певний ономастичний ряд – на сьогодні недостатньо досліджена галузь ономастики.

Формулювання цілей статті. Уточнити статус ономастичного ряду у системі ономастичного простору Панаса Мирного. Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати такі завдання: проаналізувати праці вітчизняних та зарубіжних учених з ономастики; виробити власну концепцію розуміння.

Виклад основного матеріалу дослідження. Художньо навантажені власні назви – поетоніми (топоніми та антропоніми) – представляють собою саме «сильні» тексти, оскільки, існуючи в певному часі, у певному суспільстві, вони складають його ономастичний простір. Щодо топонімів, вони існують не «всією когортою», а рівномірно розподіляються між певними мовленнєвими ситуаціями, нерідко даючи однозначну вказівку на об'єкт, названий за їхньою допомогою. Продовжуючи цю ідею, можна говорити про топонімичний простір, який існує у точно встановлених місцях, заповнений назвами певних типів, при цьому кожній генерації відомі не тільки свої сучасні географічні

назви, але й назви попередніх епох, і топоніми зарубіжних країн. Оскільки основним призначенням топонімів є територіальна фіксація об'єктів, в уяві кожної людини певна географічна назва пов'язана з певним місцем та епохою. Цей просторовий розподіл топонімів дає їм можливість як представляти, так і зберігати значну культурну інформацію. Російська дослідниця О.В. Суперанська порівнює ономастику, особливо топоніміку, з архітектурою. Якщо провести аналогію між топонімами та архітектурними пам'ятками, ми побачимо, що будь-яка пам'ятка поєднує в собі відомості про культуру людей, які її створили, а також про матеріальну культуру. Те саме можна сказати і про топонім як своєрідну мовну пам'ятку своєї епохи. Він також зберігає відомості про духовну культуру людей, які його створили (слово, використане як основа назви; мотивування назви; зв'язок назви з культурно-історичним призначенням названого об'єкта). Можливим є зв'язок із матеріальною культурою (ряд назв, пов'язаний зі службами, виробництвом, розробками копалин та ін.). Усе це «законсервовано» в основах власних імен і в засобах утворення топонімів. Але топоніми, як і архітектурні пам'ятки, мають свій особливий матеріальний бік – це той мовний матеріал, з якого створені назви. Така мовна інформація повідомляє про те, до якої мови належить топонім, який народ його створив, чий він, як співвідноситься з сусідніми об'єктами.

Чітка окресленість власних найменувань (насамперед, топонімів і антропонімів) виявляється в тому, що всі найменування, як правило, не вигадані, а такі, що реально й документально зафіксовані. Окрім того, вони позначають назви об'єктів і осіб історично значущих. Таким чином, їх уживання обумовлене насамперед точністю, достовірністю, правдивістю інформації, що подається. Можна сказати, що в даному випадку власні найменування, виконуючи свою первинну функцію, – інформативно-національну, створюють інформаційне поле. У творах Панаса Мирного можна зустріти одночленні антропонімічні іменування, двочленні антропонімічні іменування, андроніми, топоніми, зооніми.

Звичайно, ономастичні одиниці в тексті творів Панаса Мирного не позбавлені емоціонального змісту, що є закономірним явищем. Художньо-зображальне, естетичне наповнення власних найменувань в творах автора – це вторинна функція названих одиниць, їх емоційно-експресивне, художньо-образне поле, що ґрунтується на сприйнятті цих лексем як певних символічних знаків (Запорізька Січ – символ козацької слави, мужності, нескореності, героїзму).

Пріоритетне вживання антропонімів є прагненням автора до індивідуалізації образів, необхідністю розрізнення осіб чи персонажів в одному творі. У результаті ономізації утворюються передусім антропоніми, яких приблизно 27,44% від загальної кількості онімів. Склад антропонімічного кожного твору залежить від його жанру, часу написання, загального спрямування художнього твору. Антропонімічні поетоніми у тій чи іншій формі втілюють соціальну, вікову, національну характеристику персонажа, фіксують уподобання автора, його оцінку значенності героя в певній соціальній групі або традиційності називання

в ній. Модифікація антропонімічних конструкцій дає можливість виявити ономастичний потенціал антропоніма у різних ситуаціях, підкреслити урочистість моменту або відтінити іронічність шанобливого називання. Вибір імені для літературного персонажа, як правило, не буває випадковим.

Наділяючи свого героя тим чи іншим ім'ям, письменник, звичайно вкладає в цю назву певну оцінку, характеристику. Тим самим він дає змогу використати власні імена як додатковий художній засіб для вираження ідейно-естетичного задуму.

Менш численну групу становлять топоніми – 13,72%. Вони є важливим елементом художнього тексту й містять у собі інформацію мовного, композиційного та ідейного плану.

Антропоніми в творах Панаса Мирного, поряд із топонімами, відіграють важливу роль. Можна сказати, що вони навіть не поступаються топонімам за силою та значимістю своїх виражальних функцій (властивостей). Це закономірне явище і пояснюється тим, що в епіцентрі творів автора перебуває людина – як правило, постать визначна, історично значуща, національно свідомо і обов'язково-безмежний патріот рідної землі – України – тільки за наявності таких характеристик називається ім'я особи. Саме людина визначає хід розгортання подій, вирішує різноманітні проблемно-ситуативні моменти, які зрештою набувають загальнонародного значення. З-поміж антропонімів у творах Панаса Мирного досить широко представлені імена, прізвища осіб, іноді по батькові, а також прізвища. Ономастична одиниця передає подвійний заряд – художньо-естетичний і інформаційно-довідковий.

Отже, ономастичний ряд у творчості Панаса Мирного як такий з усіма його особливостями і визначає оригінальність цих творів. Іншими словами, самотність творів Панаса Мирного прослідковується вже на прикладі ономастичного простору.

Реальна антропонімія художнього твору представлена: а) етнонімами, б) загальнономовними іменуваннями, в) референційними іменуваннями (історичних осіб).

Основу іменника Панаса Мирного становлять християнські імена православного календаря, і дуже обмежено в основах прізвищ виступають власне католицькі імена або латинізовані форми православних імен.

Розгалужена структурна варіантність імен та порівняно багата словотвірна структура українських прізвищ спричинилися до того, що окремі імена стали лексичною базою кількох десятків прізвищ, зокрема від імені *Іван*, частотність вживання у творах таких прізвищ складає, *Федір* – 41, *Григорій* – 38, *Михайло* – 34, *Петро* – 26, *Василь* – 24, *Матвій* – 23, *Семен* – 22, *Степан* – 27, *Павло* – 18, *Антон* – 17, *Андрій* – 13, *Сава* – 16, *Пантелеймон* – 13, *Прокіп* – 12, *Хома* – 12.

Найбільш частотно вживаними Панасом Мирним є наступні чоловічі імена: Чіпка, Василь, Грицько, Федір, Петро, Івась. Жіночі імена, які частіш вживаються у творчості Панаса Мирного є наступні: Христя, Мотря, Галя, Оришка, Хівря. Характерно, що однокомпонентні ВН, вжиті в повній формі, повторюються в різних творах тільки в такому вигляді: *Андрій*, *Григорій*, *Грицько*, *Василь*, *Сидір*, *Федір* та ін. Серед жіночих: *Марина*, *Селентина*, *Галина*, *Марія*, *Христина*, *Явдоха*.

Антропоніми Панаса Мирного, представлені власними іменами, засвідчують прагнення автора до нестандартних, самобутніх і своєрідних варіантів імен та їх комбінування в різних варіаціях.

Прізвища з суфіксом -енк-о належать до найхарактерніших і найуживаніших українських прізвищ у творах автора. Нині вони зустрічаються на всьому українському мовному просторі, але найбільше властиві південно-східним і східнополіським групам говорів.

Залежно від лексичного значення твірних основ відапелятивні прізвища у прозі Панаса Мирного можна поділити на лексико-семантичні групи.

1. Прізвища, які вказують на зовнішні ознаки носія. Такі прізвища складають численну групу, що пояснюється частим присвоєнням прізвищ за зовнішніми ознаками людини. Вони вказують на:

а) фізичні вади частин тіла, слуху, зору, мови: *Кривинський, Рубець,*

б) особливості окремих частин тіла (волосся, голова, носа, лоба, шиї, рук, ніг та ін.): наприклад, *Бородай.*

2. Прізвища, які вказують на риси характеру, поведінку людини. Такі антропоніми рідко називають людину за її позитивними рисами: *Борецький* – той, хто любить боротися, *Телепень* – той, хто багато розмовляє, *Здоров, Притика, Гамза.*

3. Прізвища, які вказують на особливості території, звідки походить людина: *Гасуцький* – нараховується 1 раз у творах П. Мирного.

4. Прізвища, пов'язані з фауною. В їхніх основах відобразились найрізноманітніші назви диких і свійських тварин та птахів, риб, комах: *Кабанець* <кабан, *Хоменко* <хом'як, *Засуць, Окунь, Хрущ, Совинський, Чижик, Митіль, Кнур, Лошаков* <лоша (дитинча кобили), *Перепелиця.*

Серед цих прізвищ частотними є ті, які виникли від назв диких тварин і птахів. Особливо щедро представлені ті назви, які в мовній традиції є символами певних фізичних і моральних якостей: вовк – жорстокий, жадібний; ведмідь – сильний; заєць – похололий.

5. Прізвища найчастіше виникали від тих іменних форм християнських імен, які в сучасній мові стали офіційними: *Йосипенко, Пилипенко.*

6. Прізвища, пов'язані з флорою: *Лобода, Соломенко, Макуха.*

7. Прізвища, які називають людину за її родом занять, професією. Ці прізвища численні, вони дають досить повне уявлення про основні заняття українців у минулому. Наприклад, прізвище *Попенко.*

8. Прізвища, які вказують на предмети матеріальної культури (предмети побуту, знаряддя праці, одяг, взуття, продукти харчування та ін.): наприклад, *Очкур, Колісник, Шестірний.*

Прізвища з такою семантикою найчастіше виникали, на нашу думку, від прізвищ людей, які займались виготовленням певних предметів, приготуванням їжі, напоїв.

9. Прізвища, які вказують на національність людини: наприклад, *Башкиренко.*

Також у творах Панаса Мирного можна зустріти андроніми. Андроніми хоча і засвідчені в творах, проте в поодиноких випадках типу: *Шведчиха, Остапчиха, Дмитренчиха, Вовчиха, Лободиха, Очкуриха, Ткалиха.*

Відображаючи мовну особливість заходу України, Панас Мирний паралельно вживає і формулу «ім'я та по батькові», і формулу «ім'я та прізвище», віддаючи незначну перевагу останній (в обстеженому матеріалі, відповідно, 42 та 45 ономовжитків).

Антропоформулу «ім'я та по батькові» митець використовує для:

1) традиційного звертання до літньої або поважної людини;

2) сатиричного зображення персонажа: *Марина Зайцівна, Мотря Книшівна, Христя Бондарівна та Мотря Жуківна;*

3) називання осіб, що стоять на вищому соціальному щаблі: *Василь Семенович, Василь Васильович, Никифор Іванович, Петро Васильович, Іван Петрович, Данило Павлович Кряжов,*

4) зосередження уваги читача на типових рисах певної національності: *Лейба Оврамович,*

5) підкреслення незважливого ставлення до персонажа з боку інших персонажів.

Формула «ім'я та прізвище» в текстах творів П. Мирного виступає в таких варіантах:

1. повне особове ім'я та прізвище: *Карпо Окунь, Мирін Гудзь, Карпо Дровиченко, Кирило Кнур, Остап Хрущ, Іван Вареник, Василь Порох, Василь Деркач, Василь Коваленко;*

2. ВІ в розмовній формі та прізвище;

3. прізвище та особове ім'я: *Ковалів Василь;*

4. іншомовні форми «ім'я та прізвище»;

5. псевдоніми, утворені за формулою «ім'я та прізвище»;

6. ВІ жінки та прізвище за чоловіком (андроніми);

7. ВІ та прізвище – *Хівря Дмитренчиха.*

Щодо прізвищ, вони характеризують персонаж за зовнішністю, моральними якостями, способом поведінки, життя, професією, родинними відносинами, іншими особливостями. Вони можуть складатися як з одного, словосполучення, так і майже з цілого.

Не представлені серед поетонімів у творчості Панаса Мирного виявилися криптоніми і псевдоніми.

Літературний антропонім типу «прізвище» виступає мотиватором багатьох ознак, має широку конотативність, сприяє якнайточнішій передачі основних рис персонажа. Панас Мирний використовує прізвище для називання різних прошарків населення, порівняно багата в нього група тогочасних партійних прізвищ. Прізвище в тексті автором не коментується. Наведено приклади з текстів: *Івась, Василько, Лушня, Матня, Пацюк.*

Щодо зоонімів художніх творів Панаса Мирного, вони теж є реальними та вигаданими. Загальномовні зооніми (власне клички тварин, птахів тощо) найчастіше є нейтральними. Вигадані зооніми представлені кличками тварин: *Лиско* – ця кличка, напевне, пов'язана з відсутністю шерсті на собаці. Також наявне використання Панасом Мирним клички *Рябло*, а також клички корови – *Чорнушка.*

Основна топонімічна інформація творів Панаса Мирного збігається з територією сучасної Полтави, Житомирщини. В обрисах сіл та містечок розпізнаються ознаки степової частини України. Так, у Панаса Мирного задіяно 48 назв міст. Групу астіонімів становлять реальні назви

міст, вигадані та ініціальні: *Ромно, Ростов, Херсон, Бородаїв, Київ, Харків, Адеса*.

За синтагматичними параметрами топонімічні поетоніми творів Хвильового можна поділити на такі групи: 1) топоніми, пов'язані з розвитком сюжету і долею головних героїв; 2) назви міст і місць, які характеризують епізодичних осіб або визначають місце дії в епізодах; 3) топоніми-символи, які становлять значний відсоток лексичного поля макротопонімів і відіграють велику роль у топонімічній системі творів.

У першій групі виразними є як сільські, так і міські мотиви. Група топонімів, що використовуються автором у новелах, є топонімами сільської місцевості Полтавщини або побудовані на моделі її географічної системи. Серед хоронімів виділяється назва Україна. Письменник повертає рідний йому поетонім різними гранями, змушує його звучати в певних ситуаціях на різних зонах голосів. До другої групи належать другорядні топоутворення, які обслуговують епізодичних або згадуваних осіб. Ці топоніми не наближені до центру сюжетної дії, це периферія сюжетного терену, проте без них оповідь утратила б свою достовірність. Вони виступають своєрідними гарантантами довіри письменникові. Топоніми-символи пов'язані із сюжетом, але вже не позначають конкретної місцевості, їх семантика розширилась, набула таких ознак апеллятивності, як узагальненість, можливість форми множини, здатність вступати в антонімічні зв'язки.

У гідронімії та ойконімії Західної України репрезентуються різні принципи номінації. Сукупність таких принципів і є тією основою, на якій базується системність гідронімії та ойконімії цього регіону. Усталена певним чином система назв річок, потічків, населених пунктів змушує номінаторів нових поселень із численних ознак цих об'єктів вибирати лише ті, які в певний момент, у відповідних соціально-економічних умовах найточніше представляють ці денотати, а також реалізують уподобання, смаки, вимоги тогочасної реальності, тобто рівень тодішньої свідомості та культури.

1. Словотвірна гідронімно-ойконімна модель на *-к(а)*. У досліджуваних контактних онімах суфікс *-к(а)* має демінутивне значення, указує на відношення до базової назви. В ойконімах і гідронімах цей суфікс продуктивний. Такі назви становлять близько 24%. Гідроніми і ойконіми такого типу найбільше поширені у Львівській, Івано-Франківській та Закарпатській областях: *с. Побиванка, Гайдамаківка, Котолупівка*.

2. Словотвірна гідронімно-ойконімна модель на *-ськ, -цьк*. За допомогою суфіксів *-ськ, -цьк* утворюються переважно гідроніми з релятивним значенням від ойконімічних основ. Про секундарність гідронімічних лексем свідчить їх семантика і словотвірна структура. Такі топоніми поширені здебільшого в Закарпатській, Львівській, Тернопільській та Івано-Франківській областях: *Донська станиця, Гетьманське, Піщанська волость, Свинарська волость*.

3. Словотвірна гідронімно-ойконімна модель на *-івка*. Такі топоніми є відносно пізніми дериватами (XIV-XV ст.). У західноукраїнському ономастиконі їх понад 18%. Вони найбільше поширені у Львівській, Тернопільській, Івано-Франківській областях. Крім того, можна стверджувати, що значна

частина річок і потічків (близько 30%) виникла внаслідок гідронімізації ойконімів: *с. Мар'янівка*.

4. Словотвірна гідронімно-ойконімна модель на *-ів, -ин, -он*. Топоніми з такими суфіксами належать до ранньослов'янських утворень. Первісно це присвійні прикметники, що походять від імен засновників або власників населених пунктів. У західному регіоні України вони становлять близько 15% і знаходяться здебільшого в Івано-Франківській, Львівській, Чернівецькій областях: *с. Хоменків, Донщина*.

5. Словотвірна гідронімно-ойконімна модель на *-ук, -ок*. У західноукраїнському ономастиконі деривати із суфіксами *-ук (-ник, -чик)*, *-ок* становлять близько 5% усіх утворень. Ці топоніми найбільше поширені у Львівській, Закарпатській та Івано-Франківській областях. Такі деривати є порівняно пізніми, і тому вони семантично прозорі: *с. Піски*.

6. Словотвірна гідронімно-ойконімна модель на *-ава, -ва*. В ономастиконі Західної України гідронімно-ойконімна модель на *-ава, -ва* малопродуктивна. Такі утворення становлять близько 2%: *Йосипенкові хутори*.

7. Топоніми, утворені з іменників у множині: *с. Байраки, Сокольні Байраки, Бірки*.

Топоніми в Творах Панаса Мирного представлені хоронімами: *Україна, Туреччина (Турецьчина), Сибір*, підгрупу цих топонімів утворюють природні хороніми, як-от: *луки Псалові, Вовча Долина*, потамонімами: *Дніпро, Сян, Дон, Красноярьський хутір, Чортополох, Катеринославські степи, Херсонські степи, Дніпрянський лиман*.

Майже всі топоніми у творах Панаса Мирного, що є прикметою цих творів, подаються прикладковим словосполученням: як правило, до власної назви додається родове поняття: болото, луг, долина, город, село. Така конкретизація зумовлена припиненням якнайточнішої передачі інформації, визначенням точної локалізації описуваних подій, підкресленням значущості того чи іншого об'єкта опису тощо.

Що стосується фонових онімів, то в художній прозі Панаса Мирного зустрічаємо те оніми та геортоніми.

У кожному аналізованому творі (особливо в кінцівках) вживається ім'я Бога, що має ряд варіативних найменувань: *Христом-богом, Господь, Христос*.

Окрім того, в прозі функціонують геортоніми (назви свят, зокрема християнських): Великдень, Різдва, Василя, Петра.

Геортоніми в текстах цих творів виконують щонайменше три функції: найперше, як одиниці, що служать для називання свят, як мовні ознаки, які засвідчують любов до своєї християнської віри і всього того, що пов'язане з цією вірою, і, як елементи художньо-поетичного тексту – що також не мало важливо-акумулюють у собі цілі узагальнено-символічні картини. Наприклад, свята *Пилипа, Варвари, Сави, Миколи* – вживаються в аналізованій прозі Панаса Мирного по одному разу.

Отже, ономастичний простір, представлений в добутках Панаса Мирного як творах історичних – широкий і своєрідний.

Найперше впадає в око різноманітність функціонування ономастичних одиниць (топонімів, антропонімів та ін.), що підпорядковується в цілому

ідейно-художньому задумові, всій сюжетно-композиційній канві цих творів.

Окрім того, цим одиницям, як структурним компонентам тексту, властиві певні поетичні функції, які в свою чергу обумовлені.

Таким чином, власні назви у творах П. Мирного репрезентують індивідуальний неповторний стиль письменника, виступають яскравими та активними показниками специфіки його «онімного письма», створюють барвистий онімний простір творів. Проведений аналіз доводить, що вживання тих чи інших онімів передусім залежить від змісту та тематики кожного твору автора, що й зумовлює функціонування певної ономастичної лексики, організацію особливостей онімного простору, який притаманний тільки певному твору.

Проаналізувавши художні твори Панаса Мирного, ми з'ясували, що:

1. Поетоніми прози Панаса Мирного – це антропоніми (ядро ономастичної лексики), топоніми та фоніві оніми (периферія). Їх розташування залежить від ідейно-тематичної концепції, жанрових особливостей твору, індивідуального стилю, вони інформативні, поліфункціональні, виступають незамінними засобами когезії, пов'язуючи текст творів, посідають своє чітке місце в онімній ієрархії кожного твору.

2. Твори письменника суттєво різняться сюжетом, тематикою та змістом, що вимагає від автора істотно різного добору антропонімів та їх формул, релевантного топосу згідно з розгортанням сюжету. Але реалізуючись у художньому тексті, різні розряди поетонімів становлять неподільну єдність.

3. Творячи свою прозу, Панас Мирний дбає про оптимальне її онімичне «забезпечення», а, отже, вживав властиві території творів антропоніми та топоніми поетоніми; для підсилення ефекту достовірності вдавався до поетонімів, побудованих за моделлю реальних онімів, за допомогою уточнень, алюзій, вносив у текст граничну точність, для реалізації художнього задуму поширював опис безонімною номінацією, улюблені ВН проводив крізь кілька творів.

5. У семантичній структурі літературної онімії, крім денотативної семи або сем, реалізується конотативно-ситуативна сема «літературний онім». Явище конотації виявлено в різних онімних одиницях і втілюється через побутування в художньому тексті конотативних варіантів різного характеру. У результаті дослідження виявлено 5 типів формального варіювання відповідно до різних мовних рівнів. Найяскравіші серед них – лексичні конотоніми.

6. Універсалия художнього тексту підпорядковує весь ономастикон твору – від антропонімів до фонівих онімів, від напівонімної лексики до заголовків, які виявляють образно-семантичну прагматику творів. Оніми є яскравими, вагомими прикметами-ознаками стилістичної системи творів Панаса Мирного, потужним засобом, виразові спроможності якого значною мірою розкривають концепцію письменника, задум його творів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого розвитку в цьому напрямку. Узагальнюючи, можна зробити такі висновки:

1) ономастикон художньої прози Панаса Мирного обслуговує суб'єктні, часові та просторові лінії художнього твору;

2) він складається з ядра -антропонімів (взяті з загальнонародного антропонімікону ймення, реальні оніми й ономізовані апеллятиви) та периферії – топонімів, які містять класи ойконімів і гідронімів, а також міфонімів, теонімів, бібліонімів тощо;

3) кожен із класів власних назв, виявляючи свої ономастичні властивості, підпорядковує їх вимогам художнього твору;

4) завдяки своїй активності та своєрідним ознакам власні назви становлять важливий елемент індивідуального стилю письменника, його мовної палітри й виявляють при цьому манеру ономастичного письма автора.

У перспективі плануються подальші дослідження ономастичного простору Панаса Мирного в контексті його прагматичного навантаження та функцій, які власні назви виконують у тексті.

Список літератури:

1. Мирний П. Зібрання творів: У 7-ми т. – К.: Наукова думка, 1968-1971.

Гоголенко Е.П., Дзинглюк О.С.

Одесский национальный морской университет

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧЕСКИЕ МОДЕЛИ ОНОМАСТИЧЕСКОГО РЯДА В ТВОРЧЕСТВЕ ПАНАСА МИРНОГО

Аннотация

В статье «Структурно-семантические модели ономастического ряда в творчестве Панаса Мирного» рассмотрено ономастическую систему прозаических произведений Панаса Мирного. Охарактеризованы структурно-семантические модели, определены особенности функционирования и выяснено стилистическую роль онимов. Имена в произведениях П. Мирного представляют индивидуальный неповторимый стиль писателя. Они выступают яркими и активными показателями специфики его «онимного письма», создают красочное онимное пространство произведений. Проведенный анализ показывает, что употребление тех или иных онимов прежде всего зависит от содержания и тематики каждого произведения автора, что и обуславливает функционирование определенной ономастической лексики, организацию особенностей онимного пространства, присущий только определенному произведению.

Ключевые слова: онимы, функционирование, структурно-семантические модели, стилистическая роль, семантика.

Hohulenko O.P., Dzynhliuk O.S.
Odesa National Maritime University

STRUCTURAL-SEMANTIC MODELS OF THE ONOMASTIC SERIES IN CREATIVITY PANAS MIRNY

Summary

In this article «Structural and semantic models onomastic row the works by Panasa Mirny» is considered with the system onomastic in the works by Panasa Mirny. The authors describe their structure and semantics, carries out the comparison their functioning in the system of the work of art. Proper names in the works of the Pacific are represented the individual unique by writer's style. They appear vivid and active figures specifics of its «onyms writing» create colorful works onyms space. The analysis is showed that the use of certain onyms primarily depends on the content and theme of each piece of the author. There are leads some onyms vocabulary functioning and organization feature onyms space that a particular product.

Keywords: onyms, operation, structural and semantic models, stylistic role, semantics.